

Naslov originala:
Лазарев С.Н. Человек будущего. Первый шаг в будущее
Санкт-Петербург, 2007

Copyright © Siergiej Łazariew, 2007
Copyright © Satja Juga, 2015
www.lazarev.ru

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne može se umnožavati ni u kakvoj formi, bez prethodne pismene dozvole od strane vlasnika autorskih prava.

Izdavač:
„Satja Juga”

Ekskluzivni zastupnik i distributer za Srbiju:
„ARUNA”, Beograd

Lektura:
Aleksandar Dramićanin

Plasman:
064/15-77-045

Štampa:
„Zuhra”, Beograd

Tiraž:
1000 primeraka

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
299.94-1 Лазарев С. Н.
ЛАЗАРЕВ, Сергей Николаевич, 1952-
Човек budućnosti. Knj. 1, Prvi korak u
budućnost / S. N. Lazarev; prevod s ruskog
Slobodanka K. Vanjkevič. - Beograd : Aruna,
2015 (Beograd : Zuhra). - 235 str. ; 20 cm
Prevod dela: Человек будущего. Кн. 1,
Первый шаг в будущее / Лазарев
С.Н. - Тираж 1.000.

ISBN 978-86-86073-77-8
COBISS.SR-ID 217522956

SADRŽAJ

KAKAV JE ČOVEK BUDUĆNOSTI?	5
CARSTVO NEBESKO	14
MISTIKA	41
AVION	65
SINGAPUR	74
SUSRET U TOLJATIJU	99
KONSULTACIJA	117
RIBOLOV	138
DODIR SA ISTINOM	161
JUDINA TRAGEDIJA	175
TELEFONSKI RAZGOVORI	191
PRVI KORAK	212

„Ne brinite se za sutra...
Dosta je *svakom* danu zla svojega”.
(Jevanđelje po Mateju 6, 34)

KAKAV JE ČOVEK BUDUĆNOSTI?

Rano ujutro, čovek je izašao na svoju njivu. Koračao je po njoj i pažljivo osmatrao tlo. Zatim je uzeo grumen zemlje i protrljao ga među dlanovima. Posmatrao je nebo i drveće. Slušao je pesmu ptica. U prirodi je sve povezano ne samo u sadašnjosti, već i u budućnosti. Da li će biti jakih mrazeva? Da li je proleće dovoljno odmaklo za setvu? Čovek se seća predznaka, koje su poznavali njegovi otac i deda. Predznaci su znamenja koja povezuju sadašnjost i budućnost. Postoje određeni dani u kojima veza prošlosti i budućnosti postaje mnogo jača. Ako je nekog od tih dana vreme hladno i oblačno, to je predznak hladnog i oblačnog proleća. Mistična veza, koja spaja sve događaje iz prošlosti i budućnosti, nesumnjivo postoji. Kada je reč o tokovima ljudskih života, oni predstavljaju koncept sudbine ili karme. Pojam „karma” se ne odnosi samo na postojeći život, u njemu se ogleda povezanost misli i osećanja sa zdravljem i sudbinom i u čovekovom sledećem životu.

U Starom zavetu opisana je veza između roditeljskog ponašanja i sudbine dece, naravno, izražena u alegorijskom obliku. Za greh, to jest za nemoralno ponašanje roditelja, Bog kažnjava decu do trećeg ili četvrtog kolena. Sve ovo ukazuje na to

da je Vasiona jedinstvena, sveobuhvatna ne samo u prostoru, nego i u vremenu. Ukoliko je budućnost neraskidivo povezana sa sadašnjošću, tada, odbacivši površnost prilikom njenog posmatranja, možemo da vidimo i budućnost.

Počnimo od elementarnog razumevanja zakona uzroka i posledice. Čovek seje seme i nada se da će u jesen prikupiti letinu. Ali ako je seme trulo, žetve neće biti. Čovek može marljivo da ore njivu i da je redovno zaliva, ali seme neće proklijati. Zbog toga će on na jesen patiti, a na zimu gladovati. Ako preživi do sledećeg proleća, pozajmiće od nekoga seme, pri čemu će ga vrlo pažljivo pregledati i prebirati, zato što će mu od sadašnjeg trenutka u presudnoj meri zavisiti budućnost.

Drugi čovek, njegov sused, nije ostavljao zalihe za zimu. Dobro se hranio, veselio se, zabavljao i potrošio sve seme. Znajući njegovu narav, susedi mu, u proleće, nisu dali seme na zajam. On takođe može da ore i zaliva njivu, ali pošto nema semena, nemoguće je da na jesen dobije letinu.

Naše ponašanje i naš odnos prema svetu određuju kakvu ćemo letinu dobiti kroz izvesno vreme. Svaki pametan domaćin, koji ne želi samo da preživi, već i da postigne uspeh, mora da poznaje pravila uticaja i upravljanja budućnošću posredstvom sadašnjosti. Najbolje seme treba sačuvati za naredno proleće. Seme ne sme da bude vlažno, već treba da se čuva u suvoj prostoriji. Vodeći računa o predznacima, treba ga na vreme posejati. Ali i zemlja mora biti dobro pripremljena, nađubrena i usitnjena. Seme se mora posaditi na određenoj dubini i na određenom međusobnom rastojanju. Ono o čemu govorimo predstavlja elementarne zakone uzroka i posledice. Što nam je veza između prošlosti i budućnosti očiglednija, to potpunije i preciznije možemo da delujemo na sadašnjost, da preživimo i razvijamo se u dalekoj budućnosti.

A sada čujte drugu priču: jednog dana, isti ovaj čovek je posejao najbolje seme, prethodno pripremvši njivu i odradiv-

ši sve druge poslove pažljivo i savesno. Međutim, veći deo letine mu je propao iz neobjašnjivih razloga. Mrvice, koje je uspeo da sakupi, pomogle su mu da preživi zimu. Ali da nije bilo ranije ostavljenih zaliha, njegova porodica je mogla umreti od gladi. Sledeće godine se još usrdnije brinuo o novoj letini. Vreme mu je išlo na ruku i rast useva bio je odličan. Međutim, kada je do prikupljanja klasja ostalo samo nekoliko nedelja, nebo se prekrilo oblacima, sevnule su munje, počelo je da grmi, a zatim je pao jak grad i uništio svu letinu. I opet je ono, što je ratar uspeo da sakupi, bilo dovoljno samo za goli opstanak.

Ali treba živeti i brinuti o porodici, treba spasavati makar ostatke semena i spremati se za sledeću godinu. I, evo, narednog proleća on je opet otišao na njivu. Uzeo je na zajam seme za setvu. Na jesen mora imati veliki prinost inače će mu porodica umreti od gladi. Do setve je ostalo još nedelju dana. Potrebno je sakupiti svu snagu, u pomoć pozvati dvojicu svojih sinova i preuzeti u svoje ruke upravljanje budućnošću posredstvom sadašnjosti.

Međutim, narednog jutra, dok je ustajao iz kreveta, najednom je osetio kako ga probada oštar bol u telu, te shvati da se razboleo i da neće moći da pomogne svojoj porodici. Ali to još nije sve – razbolela su se i dva njegova sina. On se vratio u krevet i ostao da leži pogleda uprtog u tavanicu. Život mu je uništen i svi pokušaji da nešto uradi bili su uzaludni. Najpre su mu se događali neuspesi, a zatim su krenule nesreće. Sada one nisu samo spolja, već i u njemu. Iznenada, svest mu obasja pretpostavka: njegova bolest i nesreće – takođe su žetva. Da, budućnošću se može upravljati menjajući svet koji nas okružuje: odabirom najboljeg semena, pripremom tla, izborom najboljeg zemljišta. Međutim, ispostavilo se da to nije najvažnije. Za budućnost je daleko važnije naše unutrašnje stanje, a najdragocenije seme se nalazi u našoj duši. Kakva će nam biti duša, takva će nam biti i sudbina. Ako je susedova duša izopa-

čena, on će propiti i protraćiti svoju letinu. Čak i ako prestane to da čini, već, ugledajući se na druge, počne da seje seme i brine o usevima, letina će mu svejedno propasti.

Čovek leži u krevetu čitav dan, zatim i sledeći. Prestaje da razmišlja o materijalnim stvarima i o komadu hleba. Zama-gljena pretpostavka da je naša duša povezana sa sudbinom, postaje mu sve jasnija. Osvrće se oko sebe i primećuje da je na drugačiji način počeo da posmatra svet koji ga okružuje. I odjednom, pored sebe opazi Bibliju na koju ranije nije obra-ćao naročitu pažnju. Uzima je drhtavim rukama, nasumice je otvara i čita:

Ako uživate po mojim uredbama, i zapovesti moje uzdr-žite i učinite, daću vam dažd na vreme, i zemlja će rađati rod svoj, i drveta će u polju rađati rod svoj; I vršidba će vam stizati berbu vinogradsku, a berba će vinogradska stizati sejanje, i ješćete hleb svoj do sitosti, i živećete bez straha u zemlji svojoj. Jer ću dati mir zemlji, te ćete spavati, a neće biti nikoga da vas plaši; učiniću, te će nestati zle zveri iz zemlje, i mač neće pro-laziti preko vaše zemlje... (Treća knjiga Mojsijeva, Levitska 26: 3–6).

I tad, bolesnom i nemoćnom čoveku dolazi uvid. On je ne-prekidno ogovarao i osuđivao svog raspuštenog suseda. Uvek je bio nezadovoljan sobom i svojom sudbinom, smatrajući da mu prinos nije dovoljno bogat. Ljutio se na ljude koji su se rđavo ponašali. Umesto da im iskreno to kaže i odvrati ih od rđavog ponašanja, on se ljutio i osuđivao ih.

Ratar je odložio Bibliju i zamislio se. Osetio je kako poč-ine da se menja iznutra. Zatim ju je opet nasumice otvorio i, zapanjen, sa suzama u očima, pročitao: *Ne kradite; ne lažite i ne varajte bližnjeg svog. Ne zakidaj bližnjeg svog i ne otimaj mu; plaća nadničarova da ne prenoći kod tebe do jutra. Nemoj psovati gluvog, ni pred slepca metati šta da se spotakne; nego se boj Boga svog; ja sam Gospod. Nemoj mrzeti na brata svog u*

srcu svom; slobodno iskaraj bližnjeg svog, i nemoj trpeti greha na njemu. Ne budi osvetljiv, i ne nosi srdnju na sinove naroda svog; nego ljubi bližnjeg svog kao sebe samog; ja sam Gospod. (Treća knjiga Mojsijeva, Levitska 19: 11, 13–14, 17–18).

Ispostavlja se da zakoni duhovne povezanosti nisu ništa manje važniji od veza među fizičkim pojavama, da su duhovno i fizičko međusobno tesno povezani. Fizičko može da utiče na duhovno i da ga formira, a duhovno može da utiče na fizičko i da upravlja njime. Ali se ispostavlja da je duhovno mnogo važnije, dok fizičko, zapravo, predstavlja samo dopunu duhovnom i sredstvo je njegovog razvoja.

Zemljoradnik se još jednom iznenađeno osvrnuo oko se-be i primetio da je svet postao prelep. Shvatio je da voli svoju ženu, iako ju je ranije samo grdio i tražio od nje da mu se pot-čini. Shvatio je da voli svoju decu, koju ranije nije primećivao. Neočekivano je shvatio da prema neodgovornom susedu tre-ba da se odnosi kao prema budalastom detetu – ne treba ga osuđivati, ali ga ne treba ni kvariti stalnim pomaganjem. Ne treba pomagati njegovom telu, već, pre svega, njegovoj duši. To znači da najbolju pomoć predstavlja njegovo vaspitavanje. Da bi se pomoglo duši, telu ponekad treba ugađati, a ponekad ga je potrebno šibati.

Toga dana je zaspao srećan bez obzira što nije imao bu-dućnost. On neće moći da zaseje seme za novu letinu i teško da će ozdraviti. Ali sada komad hleba ne predstavlja glavno merilo njegove sreće. Shvatio je kako su mu svakodnevnne bri-ge o materijalnom blagostanju zaklanjale pogled na sopstve-nu dušu. I tek sada je jasno shvatio da je nekoliko poslednjih godina bio nesrećan.

Njegova duša je prestala da peva i svet je izgubio suptil-nost i tananost boja. On je neprestano uveravao sebe da su ambari puni žita glavna sreća, ali je sada, bolestan i na samrti, odjednom shvatio da je i njegova duša takođe ubrala letinu, ali

da se tokom nekoliko poslednjih godina ta letina sastojala od ravnodušnosti, sve češće ljutnje i pohlepe.

Kad duša pati, postoji jednostavan i pouzdan način da se njena patnja olakša: posvetiti se materijalnom, ubediti sebe da osnovna sreća leži u novcu, materijalnim dobrima i seksualnim zadovoljstvima. Ako zaboravimo na dušu, njene patnje će postati neprimetne.

Bolestan i na samrti, zemljoradnik se setio jedne stare poslovice: „Najstrašnji gubici su oni, koje ne primećujemo“. Sada je shvatio da je najveća sreća – kada je duša srećna. I, bez obzira na svu bezizlaznost svog položaja, zaspao je srećan. Te noći je spavao mirno i spokojno, a sledećeg jutra je, probudivši se, s čuđenjem primetio da mu se stanje pogoršalo. Čitavog dana mu je bilo teško da diše od bola koji mu je paralisao telo. Ali istovremeno se nešto i promenilo: problemi, gubici, čak i fizički bol, više nisu u njemu izazivali čamotinju, nervozu i nezadovoljstvo sudbinom. Bol ga je učinio boljim i snishodljivijim; naterao ga je da zaboravi na telo i usmeri se ka svojoj duši.

Ako je za spasenje i opstanak tela potreban hleb, tad je za spasenje duše potrebna ljubav. To seme, koje daruje Tvorac, uvek je čisto i spasonosno. Što je čovek više patio, veću je ljubav osećao prema Bogu. Još nekoliko dana je bolovao, ali mu je već bilo lakše ne samo duševno, nego i fizički. Sa iznenađenjem je video da su mu deca takođe ozdravila i shvatio je da je njegov odnos prema svetlu ubijao ne samo njega, nego i njegovu decu. Nedelju dana kasnije izašao je na njivu i zajedno sa sinovima počeo da seje zrnevlje. Nenadano su nastupili mrazevi i kiše su padale kad im nije vreme, ali je, bez obzira na sve, letina bila bolja od prethodne, i klasje je bilo bogato, i nije bilo trulog semena.

Završićemo sad ovu priču i vratiti se današnjem danu. Svakog proleća ljudi iznova seju seme. Čovečanstvo je veoma napredovalo u znanjima šta treba da čini kako bi imalo bogatu

žetvu. I svakoga dana mi u duši sejemo seme naše sudbine. Nekada su me veoma zanimale knjige u kojima se pričalo o ljudima budućnosti. I danas se mnogi interesuju za to kakav će biti čovek budućnosti. Ja bih, međutim, želeo da postavim drugo pitanje: da li će taj čovek budućnosti uopšte postojati? Svaki čovek je deo društva, i, da bi se pojavio čovek budućnosti, potrebno je da današnja civilizacija u najmanju ruku preživi.

Pre tri i po hiljade godina Jevreji su se striktno pridržavali zapovesti koje im je dao Bog. Trudili su se da ne krađu, da ne pljačkaju, da ne podležu seksualnim željama i novcu. Nisu jeli svinjetinu jer se to meso smatralo nečistim, a to znači da je štetilo duši. Da je neki Mojsijev savremenik pokušao da zamisli kakvi će biti ljudi u slobodnoj izraelskoj državi za hiljadu i po godina, verovatno bi ih video kao bezgrešne anđele. Ali ako pročitamo Novi zavet, videćemo da se u njemu govori o tome kako Hristos isteruje đavole koji su se nastanili u čoveku i pretvara ih u krdo svinja, kojih je bilo više od dve hiljade, što ni po današnjim standardima nije malo stado.

To znači da su ljudi prestali da se u sebi pridržavaju Božjih zapovesti, što je već počelo spolja da se ispoljava kroz ignorisanje osnovnih zapovesti. Bila je to ozbiljna kriza vere u Boga, kao i judaizma u celini. Da je Mojsijev savremenik pokušao da vidi kakav će biti čovek za tri i po hiljade godina, mislim da za tako nešto sigurno ne bi imao dovoljno mašte. Ali zamislimo da se odjednom dogodilo čudo i da je našem pretku pošlo za rukom da vidi budućnost. Šta bi on pomislio da je ugledao parade homoseksualaca u savremenoj Evropi? Ili da je mogao videti današnju televiziju na kojoj caruje porno kultura i neprestano se prikazuju ubistva? Verovatno bi pomislio da je poludeo.

„Ti ljudi se – rekao bi on – klanjaju porocima. Oni uživaju u svojim gresima i izlažu ih tuđim pogledima. Tim ljudima čak ni umetnost ne pročišćuje dušu, već je sakati i prlja. Ti ljudi

su izmislili mehanizme i sprave koji počinju da proždiru njih same". Zanimljivo je zamisliti šta bi za današnjeg čoveka rekao prorok Danilo? Jer, da bi se govorilo o čoveku budućnosti, potrebno je tu budućnost videti. Ko može, ako ne proroci, da kažu kakav će biti čovek budućnosti?

U Starom zavetu postoji neverovatan opis vizije budućnosti kroz tumačenje snova. Vladar Vavilona, Nabukodonosor, živeo je bezbrižno u svom carstvu i to blagostanje mu je zasenilo viziju najviših veza. Naredio je da se izlije zlatni idol ogromnih dimenzija, a zatim je ubijao one koji nisu hteli tom idolu da se klanjaju. Radio je sve što je hteo i niko nije mogao da mu protivreči. Zatim se u njegovu dušu uselila nesreća i on je sanjao čudne snove posle kojih nikako nije mogao da dođe sebi. U tim snovima je predskazana njegova budućnost: raspad imperije, pogibija dece, ludilo. Kad mu je prorok Danilo to rekao, car je pao pred njim na kolena. Ali navike, odnegovane decenijama, teško je odmah promeniti. Naime, kad određen broj ljudi nije hteo da se pokloni zlatnom idolu verujući u Jedinog Boga, car je naredio da se oni bace u vatru. Plamen je bio toliko silan da je spržio i sluge koje su nepokorne bacali u vatru. *A tri čoveka, Sedrah, Misah i Avdenago, padoše vezani usred ognjene peći. I hodali su posred ognja, slaveći Boga i blagosloveći Gospoda* (Knjiga proroka Danila 3: 23–24). Zbunjeni car im je oprostio i obasuo ih poklonima.

Međutim, priznavanje čuda još uvek ne znači da se čovek promenio. Da bi zemlja dala letinu, potrebno je neumorno brinuti o njoj. Da bi naša duša dala dobru letinu, moramo još više brinuti o njoj. U Bibliji je opisana zapanjujuća slika kako Nabukodonosorovi gresi prelaze na njegovog sina, koji je nasleđio carstvo. I upravo tada, kada je njegov sin priredio najveću gozbu za hiljadu svojih plemića, kada se sto ugibao pod zlatnim i srebrnim posudama s različitim jelima, upravo je u tom trenutku car dobio potvrdu o svojoj bliskoj smrti.

Dok su pili i slavili bogove, zlatne i srebrne, bronzane i gvozdene, drvene i kamene, u vazduhu se, nasuprot kandi-la, pojavila ljudska ruka koja je na zidu ispisala sledeće reči: *Mene, mene, tekel, ufarsin* (Knjiga proroka Danila 5: 25). Zarepašćeni i uplašeni car pozvao je proroka Danila, koji mu je objasnio smisao napisanih reči: *Brojao je Bog tvoje carstvo i do kraja izbrojao; izmeren si na merila, i našao si se lak; razdeljeno je carstvo tvoje, i dano Midijanima i Persijanima* (Knjiga proroka Danila 5: 26–28). Danilo je bio velikodušno nagrađen, jer je car shvatio da ovaj govori istinu i da tačno proriče budućnost. Iste noći je ubijen Valtazar, car Haldejski.

Pokušavajući da zamislimo čoveka budućnosti, pre svega treba da shvatimo kakav on ne bi trebalo da bude. Moramo zamisliti kakvo ne bi trebalo da bude društvo budućnosti, da istražujemo mehanizam propasti civilizacije, da shvatimo kako je čovekova duša povezana s njegovom sudbinom. Potrebno je jasno da označimo glavne opasnosti koje mogu da precrtaju kako budućnost pojedinačnog čoveka tako i budućnost čitavog čovečanstva. Potrebno je da se upitamo: ne kakav će biti čovek budućnosti, već kakav mora da bude da bi preživeo. Letina će zavisiti od toga kakvo ćemo seme odabrati, kako ćemo ga čuvati, u kakvu ćemo ga zemlju posejati. Da bismo pretpostavili kakav će biti čovek budućnosti, moramo pogledati oko sebe i jedni u druge. Potrebno je da shvatimo kakvi treba da budemo u sadašnjosti da bismo sutra imali budućnost.

CARSTVO NEBESKO

Da bismo shvatili šta je život, potrebno je da proučimo fenomen svesti. Život i svest su neraskidivo međusobno povezani. Dok pokušavamo da shvatimo šta je svest, suočićemo se sa jednim paradoksom. Svaka prosečna osoba shvata da svest zavisi od socijalne sredine, to jest i od čisto fizičkih faktora. Nijedan Mogli još nije naučio da govori. Ako u prve tri godine života dete aktivno ne komunicira sa sebi sličnima, neće moći da postane čovek. Sećam se jednog članka koji je izneo neverovatne činjenice. U Zapadnom Sibiru lovci su u vučjem čoporu ugledali dete. Opkolili su čopor da bi oslobodili dete, ali vukovi nisu pobegli, već su se do poslednjeg borili da zaštite to dete i svi su bili ubijeni. Dečak se ponašao u potpunosti kao vuk, režao je, pokušavao da ujede. Zvuči neverovatno, ali su čak i njegove kosti bile izmenjene do te mere da je postao sličan vuku.

Ispostavlja se da naš genotip nije ni blizu tako stabilan kako smo ranije mislili. Naučnici su nekada smatrali da DNK aktivno radi samo za vreme razvoja ploda. Sad se ispostavlja da su glavna bazna informacija i svet koji nas okružuje međusobno povezani tokom čitavog našeg života. Evropljani, koji žive u Aziji, postaju nalik Azijatima. Supružnici koji žive u harmoniji počinju međusobno da liče. Zaključak je jedan: materijalni faktori formiraju svest.

U Rusiji je bilo slučajeva da su deca, poslata u sirotišta, faktički postajala mentalno zaostali invalidi jer u prve tri godine života nisu dobijala nežnost i toplinu, niti se iko s njima družio. Vreme je izgubljeno i fiziološke promene su postale nepovratne.

Ali postoji i druga strana paradoksa. U svetu je prikupljen ogroman broj činjenica koje dokazuju postojanje svesti posle smrti fizičkog tela. Sve religije priznaju postojanje duše, koja

nastavlja da živi posle smrti tela. Nauka tvrdi da je svest funkcija tela, proizvod visokoorganizovane materije, to jest mozga. Religija tvrdi da duša živi mnogo duže od tela i da utiče na telo u mnogo većoj meri nego što naučnici pretpostavljaju. Pomišenje ovih, naizgled nepomirljivih protivrečnosti, moguće je ukoliko pođemo od činjenice da postoje različiti oblici svesti.

Iz semena raste drvo i može se smelo tvrditi da je seme primarno u odnosu na drvo. Ali to seme potiče iz plodova prethodnog drveta, tako da se sa istom uverenošću može tvrditi da je seme sekundarno u odnosu na drvo. I ponovo se javlja pitanje: šta je primarno – svest ili materija? Ovo pitanje se može rešiti ukoliko dopustimo da su i materija i svest – manifestacija jedne iste supstance.

Uzgred, nedavno je rešeno jedno viševjekovno pitanje: šta je starije – kokoška ili jaje. Zaključak je dosta neočekivan, a izneli su ga genetičari. Ispostavilo se da je jaje ipak starije od kokoške. Dokaz je izuzetno suptilan: genetičari su utvrdili da, tokom života, genotip živog bića ne podleže kardinalnim promenama. Površne promene su moguće, ali dublja struktura ostaje nepromenljiva. Znači, novo živo biće je moglo da nastane samo u jajetu, to jest kokoška se pojavila iz jajeta koje je snelo drugo živo biće. Ova činjenica nas navodi da se zamislimo nad pitanjem šta je to evolucija.

Dotaći ćemo se sada naše najbolnije teme – teme čovekovog porekla. Pre Darvina, izgledalo je kao da je čitav svet stvorio Bog. Stajalište da živa bića mogu da se menjaju u narednim pokolenjima, ljudi nisu čak ni pretpostavljali. Darvinu je pošlo za rukom da različita opažanja spoji u sistem i taj sistem je nepobitno tvrdio sledeće: ako se neka vrsta živih bića smesti u nove uslove, onda će u sledećem pokolenju započeti promene i vremenom može doći do pojave nove vrste živih bića. Darvinov zaključak je potpuno logičan. Uzrok pojave novih živih bića nije Bog, već promena materijalne sredine.